

VLĂSTARUL

REVISTA LICEULUI „SPIRU HARET“

APARE LUNAR

24 Ianuarie

Ziua Unirii o sărbătorim cu sufletul plin de însuflețire!

La 5 și 24 Ianuarie 1859 se înfăptuie o parte din idealul, pentru care au scris și au luptat generația de scriitori și de patrioți, din jurul *Daciei Literare* (1840), al *Propășirii* (1844), al *României literare* (1855) și din jurul gazetei politice *Steaua Dunării* (1855).

La amintirea lui V. Alecsandri, N. Bălcescu, M. Kogălniceanu, Al. Russo, I. Ghica, C. Negri, etc., precum și a marilor oratori ai timpului, ca Anastasie Panu și Vasile Boerescu, inimile noastre tresaltă, de entusiasm și pioasă, recunoștință....

Idealul vieții lor a devenit fapt sub ochii noștri. Unirile cari au urmat Marelui Răsboiu, a Basarabiei, a Bucovinei și a Ardealului, în 1918, au desăvârșit așteptările marilor patrioți dela 1848.

Deă Domnul; să avem puteri, pentru a întări aceste sfinte uniri prin dragostea și frăția Românilor de pe tot întinsul scumpei noastre patrii.

UN JUBILEU

Liceul Unirii din Focșani sărbătorește 60 de ani de viață. Impărtășim bucuria camarazilor noștri și le urăm, ca la instituția unde-și formează sufletul, să se adăpostiască multe generații de vârstare românești!

Bucuria noastră e cu atât mai mare, cu cât trei dintre profesorii noștri și anume: D-l C. Moisil, D-l D. Papadopol și D-l V. V. Haneș, au adus, la timpul lor, prinosul muncii și osârdiei lor, la propășirea liceului din Focșani.

D-l C. Moisil a înființat acum vreo 27 de ani, *Societatea de lectură* a elevilor liceeni din acel oraș; D-l

D. Papadopol a îndrumat *Revista Noastră*, dela acelaş liceu şi a îmbogăţit biblioteca elevilor; iar D-l V. V. Haneş, a urmat tradiţia, dezvoltând Societatea de lectură, Biblioteca şi publicând cu elevii Focşăneni, revista *Propăşirea*.

In amintirea lui Nicolae Moisescu

În ziua de 27 Decembrie 1925, s'a împlinit un an dela moartea profesorului Nicolae Moisescu şi totuşi nici o vorbă nu s'a mai auzit, nici un rând nu s'a mai scris despre cel care a fost Nicolae Moisescu. Să fi fost el oare aşă de puţin însemnat pentru şcoala noastră, pentru noi elevii, pe care ne-a iubit aşă de mult?...

Ca unul din mulţii, care au primit atât de multă lumină dela acest neuitat profesor, simt nevoia să amintesc ce a fost Nicolae Moisescu. Şapte ani dearându-l, fără nici o întrerupere l-am ascultat vorbind la cursuri, care formau clipele cele mai fericite, pentru noi şcolarii.

Avea o fire blândă, de apostol, cu zâmbetul veşnic pe buze... el căută în toate împrejurările să ne pătrundă gândurile, să ne ajute, cu lumina lui.

Îşi iubiă elevii, întocmai ca un părinte. Iubirea-i nemărginită de oameni şi faptele-i vrednice se ogîndiau pe faţa lui Moisescu. El puneă atâta interes şi simţire în dezvoltarea lecţiunilor, încât să fi fost cât de distrat, nu puteai rămânea nepăsător la expunerea lui. Nici odată nu scapă prilejul de a arată ca: „adevăraţii învăţători sunt experienţa şi simţirea”. Moisescu a fost educatorul sufletelor noastre. Propovăduia iubirea pentru adevăr şi muncă. Cereă ca ştiinţa să fie întrebuiţată ca mijloc de educaţie a tinerimei, pentru o viaţă mai fericită, mai completă. Părcă-l aud:

„Şcoala prin faptul că are în sarcina sa dezvoltarea intelectului, ia asupra sa conducerea vieţii şcolarilor îndrumându-i în formarea deprinderilor care să-i ridice la rangul de om, care să aibă pecetea moralităţii fiind deopotrivă de utile pentru conservarea individului şi a societăţii în care trăieşte, în această ierarhie morală de abnegaţie pentru sine şi de devotament pentru alţii, omul se poate înălţa până la cele mai desus trepte ale umanităţii, până la divinitate.”

Şi, în tot ce spuneă şi făcea sună un suflet atât de mare şi de ales, în cât erai totdeauna profund impresionat

Socotit în viaţa intimă, omul care a fost Nicolae Moisescu, nu ar fi avut curajul să-ţi refuze vr'o cerere, ci te făcea să pleci cu mult curaj de muncă, din casa lui.

Noi, care ne-am luminat din cultura şi sfaturile lui, în acest ceas ne îndreptăm inimile către Acel Atot-puternic, rugându-l să odihniască în pace sufletul lui acolo unde cei dreپti se odihnesc, căci bun şi drept a fost

ŞTEFĂNESCU D.

Dobrogea noastră din punct de vedere politic

Interesele internaţionale în favoarea Dobrogei Mari române

După cum se va vedea într'un viitor articol, n'au existat până la pragul veacului al XIX-lea nici motive etnice, nici drepturi istorice cari să legitimeze revendicările bulgare asupra Dobrogei.

Vom vedea mai jos cum atribuirea Cadrilaterului Rusciuc—Varna Bulgarilor în 1878 nu se întemeia nici pe consideraţiuni de interes internaţional.

Lupta pentru moştenirea turcească în veacul trecut este caracterizată pentru ţările Dunării de jos prin antagonismul între concepţia rusească a dreptului naţionalităţilor—alias imperialismul deghizat în protector şi concepţia marilor puteri în favoarea unei reale dezvoltări a naţionalităţilor pe Dunăre sau garantarea libertăţii gurilor Dunării şi a strămtorilor.

Răpirea brutală a Basarabiei (calea spre Constantino-pole, 1812,) alungarea Românilor dela gurile Dunării spre sud (Românii sunt un obstacol de temut—Berlin 1878), crearea Mării Bulgarii ruso-file (Cadrilaterul atribuit noului stat bulgar 1878) sunt trei forme diferite ale aceluiaş imperialism rusesc.

Împotriva lui se ridică însă puterea concepţiunii naţionale moderne şi dezvoltarea economică a continentului. Principiul naţionalităţilor devine realitate (Unitatea italiană, germană) în dezvoltarea utilajului economic cere Dunărea liberă pentru toţi şi cu aceste interese noi se naşte şi

curentul favorabil independenței Principatelor române și necesitatea de a încredința unui stat românesc paza internaționalității gurilor.

La congresul din Paris (1856) comisiunea Dunării era definitiv creată și Rușii îndepărtați cu trei județe basarabene la nord de Delta. Dacă din punct de vedere românesc această soluțiune era departe de a fi satisfacătoare deoarece însemnă restituirea unui sfert de abia din teritoriul rapit de Ruși în 1812, crearea Comisiunii dunărene însemnă prima manifestațiune importantă a analogiei între interesele internaționale și acele românești; la congresul din Berlin (1878) soluțiunea pentru România era și mai nedreaptă; i se smulgeau iarăși cele trei județe din Basarabia restituite la 1856 și i-se dădea drept compensație Dobrogea până la o linie arbitrară. Se creia în schimb o Bulgarie autonomă întinsă pe coasta Mării Negre. De ce fruntaria trasa pe hărțile, de ce Cadriaterul atribuit Bulgariei? Pentru singurul motiv de a găsi un compromis care să împace enormele pretențiuni rusești de la San-Stefano și pacea continentului.

Ori pretențiunile dela San-Stefano erau cu atât mai nedrepte cu cât România nu numai că-și câștigase singură independența națională prin sacrificiile armatelor sale, dar grație victoriilor dela Grivița și Plevna (1877) salvase armata rusească și înfăptuise pe câmpul de bătălie independența Bulgarilor.

Dar și cu prilejul compromisului dela Berlin interesele internaționale și drepturile României urmau iarăși o soartă comună, căci erau deopotrivă de jignite. Nici pacea nu era asigurată căci extensiunea ce va lua Bulgaria, susținută de Ruși o va atrage în războaiele balcanice (1911 — 1913).

Nu era deci mirare, că marile Puteri au cosfințit în 1913 justa rectificare de graniță pe care România, plătind cu sacrificiul unei noi campanii ceiaze i se convenia dela 1878 a dobândit-o pentru apărarea națională și tot odată pentru apărarea internaționalității gurilor dunărene,

Și în 1913 deci interesele internaționale se identificau cu interesele românești. De atunci marele război a încheiat munca de un veac pentru înlăturarea imperialismului dela Marea Neagră. Reîntoarcerea Basarabiei, la Nord

și a Dobrogei Mari, la sud, la țară de obârșie, a pus România în situațiunea de a putea interveni pe viitor, în mod eficace, în ori ce tentativă de agresiune la Dunăre.

De modul cum România va ști să separe, prin Dobrogea, Rusia sovietelor de Bulgaria și Constantinopol, depinde însuși viitorul Europei. Și acestea nu sunt cuvinte ci realități, pe care s'ar cuveni să le mediteze toată lumea care nu-și dă seama că României nu i se cuvin astăzi critici ci ajutor în opera pe care o săvârșește și de care depinde în mare parte soarta întregului edificiu social din vechia Europă.

B. PERLMAN

Roma etruscă

Pe malurile Tiburului a răsărit acum două-zeci și șapte de veacuri cetatea Roma, care avea să stăpâniască întreaga lume cunoscută de cei vechi.

Istoria primitivă a popoarelor e întotdeauna înfrumusețată de tradiție, prin legende. Asupra începuturilor Romei, ni s'a transmis frumoasa povește a fraților Romulus și Remus. Tradiția română pomeneste de cei-șase regi, care s'au succedat după moartea lui Romulus. Numa Pompilius, Tullus Hostilius și Ancus Martius sunt legendari. Cei trei din urmă — Tarquinius Priscus, Servius Tullius și Tarquinius Superbus — au fost etrusci; istoricii nu se mai îndoiesc de existența lor. Cercetările arheologice de astăzi tind să lămuriască problema întemeierii Romei și aceea a domniei regilor etrusci.

Îmi propun în articolul de față să arăt întemeierea Romei, așa cum e admisă astăzi de către istorici. Țin însă să previn pe cititor că, pentru a ne da bine seamă de începuturile cetății Roma, e de neapărată trebuință să aruncăm o privire generală asupra istoriei poporului etrusc. Vom vedea din cele ce urmează că, dacă Roma primitivă a fost alcătuită din sate latino-sabine așezate pe cele șapte dealuri — *Septimontium*, — Etruscii au fost aceia care i-au dat caracterul de cetate.

Putem spune cu alte cuvinte că Etruscilor se datorește întemeierea cetății eterne.

Etruscii și imperiul lor

Etruscii, vechii locuitori ai Toscanei de astăzi, și-au avut țara de origină în Asia Mică — cum mărturiseste însăși tradiția lor¹⁾ — și în

¹⁾ Tacitus, *Ann.*, lib. IV, caput LV — Sardiani decretum Etruriam recitavere, ut consanguinei: nam Tyrhenum Lydumque, Atye rege genitos, ob multitudinem divississe gentem: Lydum patriis in terris ressedisse, Tyrreno datum novas ut conderet sedes: et duem e nominibus indita vocabula, illis per Asiam, his in Italia: auctamque adhuc Lydorum opulentiam, missis in Graeciam populis, cui mox a Peloponomen.

insulele egeice, după cum reiese din recente descoperiri arheologice ¹⁾. În veacul al XI-lea în. de Chr., invazia Dorienilor în Grecia, a cauzat marea migrațiune a vechilor popoare helenece care s'au revărsat în insulele din Arhipelag, gonind o parte din Etrusci.

Etruscii, Tyrenii Grecilor, siliți să-și părăsiască insulele, au răcit mult timp pe mare, până ce s'au stabilit pe țărmul apusean al Italiei, în ținutul care avea să le poarte nume: *Etruria*.

Grațiul etrusc nu ni este cunoscut până acum. S'a stabilit totuși că, el nu e o limbă ariană și că aparține idiomelor prehelenece din Arhipelag și din Asia Mică.

După ce s'au așezat în Italia, Etruscii au început să întemeieze orașe și să-și întindă stăpânirea în interiorul peninsulei. Primele orașe întemeiate de Etrusci par a fi Arretium, Caere, Clusium, Cortona, Perusia, Populonia, Rusellae, Tarquinii, Vetulonia, Vulci, Volaterrae, Vulsinii, care au alcătuit o federațiune, o *dodecarhie*.

În expansiunea lor teritorială, Etruscii au venit însă în contact cu Grecii din sudul Italiei, care tindeau să stăpânească toate țărmurile Mediteranei apusene. Fenicienii care își văzuseră comerțul ruinat de concurența grecească în Mediterana răsăriteană, căutau să întemeieze pe coasta Spaniei și a Africii orașe noi și să-și asigure locuri de desfăcere pentru mărfurile lor. Carthagina a înlocuit puterea vechii metropole feniciene, Tyrus.

Fenicienii și Etruscii s'au unit în fața dușmanului comun. Deși flota etrusco-feniciană a fost bătută la *Alalia*, pe coasta răsăriteană a Corsicei (veacul VI în. de Chr.) de către Phoceeni, totuși Etruscii și-au putut întinde stăpânirea în Italia, paralizând expansiunea greacă. Puterea etruscă s'a întins spre nord până la fluviul Pad și până la marea Adriatică, iar în spre sud a cuprins *Latiul și Campania*.

În toate ținuturile pe care le-au cucerit, Etruscii au găsit populațiuni sălbatice, — Liguri, Ombrieni, Latini — care erau, în ceea ce privește organizația, deabia la faza de trib. Etruscii au introdus în ținuturile cucerite noțiunea de *cetate*, — de *urbs*, — și de *federațiune*, cu alte cuvinte organizația pe care o aveau la ei în Etruria.

Cucerind Latiul, Etruscii au găsit pe malurile Tiboului — *Rumonul* Prisco-Latinilor — o ligă de sate săracăcioase așezate pe cele șapte dealuri — Septimontium — ale Romei de mai târziu.

Sărăcăcioasele sate romane pierdute pe malurile Tiboului și înneceate în mlaștinile lor, nu resimt decât într-o foarte slabă măsură înrăuirile din afară. Comerțul le ocolește și la doi pași de orașele așa de înaintate ale Etruriei de sud, ca Tarquinii, Veli și Caere, locuitorii Palatinului, ai Esquilinului și ai Quirinalului, orice ar spune despre ei o tradiție măgulitoare, fac impresia unor primitivi și sălbateci. În luptă cu o natură vitregă, ferțiți prin chiar izolarea lor de ademenirile din afară, acești primi Romani, vânjos popor de păstori meru în activitate, învață cel puțin prin experiența zilnică puterea disciplinei și valoarea

¹⁾ B. G. Niebuhr și Th. Mommsen susțin că Etruscii au venit din Europa prin Tyrolul de astăzi. Cei mai mulți istorici contemporani resping însă teoria continentală.

sforțării. Le lipsesc încă formulele politice și mijloacele materiale pe care numai o civilizație superioară le poate da. Acestea însă li le va desvălui Etruscii care se apropie...²⁾

Synokismul roman

Tradiția ne spune că Romulus la întemeierea orașului Roma (21 Aprilie 753) pe Palatin, a săvârșit anumite rituri pe care istoricul francez Fustel de Coulanges le găsește etrusce.

«Dacă Romulus ar fi fost Grec, ar fi consultat oracolul din Delphoi; că Samnit, el ar fi urmat animalul sfânt: lupul sau ciocănițoarea. Fiind însă Latin, vecin al Etruscilor, inițiat în știința augurală, el cere zeilor să-i destăinuiască voința prin sborul păsărilor. Zeii îi arată Palatinul ³⁾».

Tot Fustel de Coulanges ne povestește după Denys din Halicarnassus, Plutarh, Ovidius, Cato, Cicero și Varro, riturile pe care le-a săvârșit Romulus la întemeierea Romei. Intemeietorul făcuse un sacrificiu și se purifică împreună cu tovarășii săi, sărind printr-o iacără. După aceasta, el săpă o groapă de formă circulară — *mundus* — în care fiecare dintre tovarășii lui aruncă un bulgare de pământ adus din țara sa de baștină. Pe această groapă, Romulus ridică un altar consacrat strămoșilor protectori ai noului oraș. Apoi, acoperindu-și capul cu un văl, el săpă brazda incintei cu un plug tras de o vacă albă și de un taur alb. Pe brazda sfântă se ridicară zidurile. Nimeni nu mai avea voie să se atingă de ele, fie chiar pentru a le repara, fără voia pontificelui. De ambele părți ale acestui zid, era rezervat religiei un spațiu de câțiva pași, numit *pomerium*, care nu putea fi atins de plug.

Nu se poate susține că asemenea rituri au fost născocite pentru întâia dată de către Romulus. Dimpotrivă, e lucru sigur că multe orașe, înainte de Roma, fuseseră întemeiate în felul acesta. Varrone zice că aceste rituri erau comune Latinilor și Etruscilor. Catone cel Bătrân care, pentru scrierea cărții sale despre Origini, consultase anafete tuturor popoarelor italiene, ne spune că asemenea rituri erau practicate de toți întemeietorii de orașe. Etruscii posedau cărți liturgice unde era însemnat ritualul complet al acestor ceremonii ⁴⁾.

Roma lui Romulus pare să fi fost la origine un oraș pe Palatin — *Roma quadrata* — care alcătuiă cu satele din împrejurimi, liga septimontană. Satele septimontane erau așezate într-un loc favorabil, la încreșterea marilor căi comerciale, unde podul de lemn de pe Tibru — *pons Sublicius* — înlesniă comunicația Italiei de nord cu sudul peninsulei. Chiar de la origina sa, poporul roman îi lipsește unitatea. El nu este o rasă și nici măcar o grupare etnică deosebită, artificial împreunată după o formulă politică și religioasă care îi este străină. Materia din

¹⁾ Léon Homo: *L'Italie primitive et les débuts de l'impérialisme romain*, La Renaissance du Livre, Paris (1925).

²⁾ Fustel de Coulanges: *La cité antique*, Livre III: la cité; chapitre IV: la ville (Hachette, Paris).

³⁾ Ibidem.

care a fost alcătuit era în cea mai mare parte latină și sabină. Etruscii însă i-au impus forma și au creat cu adevărat poporul¹⁾

Așezarea pe Tibru a satelor septimontane avea să cauzeze fatalmente întemeierea unui oraș puternic care să stăpânească tot ținutul din împrejurime. Podul Sublicius, care unia cele două maluri ale Tibrului înlesni trecerea mărfurilor din Etruria în Campania. Etruscii au înțeles însemnătatea regiunii septimontane și au căutat să transforme satele sărăcicioase de pe Palatin, Esquilin și Quirinal într-un oraș înfloritor și bine întărit.

„Satele (romane) chiar frățește unite, nu alcătuiesc totuși o cetate. Între stabilirea lui Romulus pe Palatin, unirea cu Sabinii lui Tatius și existența Romei, trebuie să admitem o serie de fapte noi despre care legenda nu ne-a lăsat decât o amintire vagă, dar care pare a corespunde cu ocuparea de către Etruscii, a pământului pe care era așezată Roma și cu întemeierea orașului conform riturilor Etruriei. Aceasta este adevărata origină a Romei²⁾”

Actul prin care au fost unite satele septimontane într-un singur oraș se numește *synoikism*³⁾ și fusese practicat de Etruscii în toate ținuturile cucerite de ei. Orașul nou, care se numește *Roma*, — după fluviul Rumon (Tibrul) — își are acropola pe *Capitoliu*. Pe acest deal se găsește templele triadei etrusce: Iuppiter, Iuno, Minerva.

După săvârșirea *synoikismului*, orașul trebuia consacrat, tot după obiceiul etrusc — împrumutat vechilor tradiții orientale — prin orientarea după punctele cardinale, a artelor principale. Se stabiliu *decumanul* sau linia care arată direcția est-vest a uneia dintre cele două artere principale și *cardo* care însemnă direcția nord-sud a celeilalte⁴⁾.

Primii patru regi ai Romei sunt legendari. Suntem siguri însă de existența celorlalți trei: Tarquinius Priscus, (*Tarhu* al Etruscilor), Servius Tullius (*Mastarna* al Etruscilor) și Tarquinius Superbus, care au fost *etruscii*. Roma a avut deci o serie de regi etrusci sub care s'a întărit și a ajuns cea mai puternică cetate din Latium. Înlăturând tot ce e legendă și ținând seamă de adevărul istoric, suntem siliți să admitem că dată a întemeierii Romei, ziua în care s'a făcut *synoikismul* satelor septimontane. Știm însă că *synoikismul* s'a făcut de către Etruscii și cum cel dintâi rege etrusc al Romei a fost Tarquinius Priscus, putem

¹⁾ Albert Grenier: *Le génie romain dans la religion, la pensée et l'art*, La Renaissance du Livre, Paris (1925).

²⁾ Ibidem.

³⁾ *Synoikism*, din vechea elină σύν = împreună și οἶκος = casă. În latinește *vicius* = târg, sat, e grecescul οἶκος, cu vechea formă *foikos*, sanscrit *veca* = casă. (Michel Bréal et Anatole Bailly: *Dictionnaire étymologique latin*, Hachette, Paris).

⁴⁾ Thédenat: *Le forum romain* — Les *agrimensores* mesurauent d'après les règles de l'auguration le terrain qui devait enfermer l'enceinte, puis ils le divisaient en quatre parties égales par deux lignes se coupant à angle droit; le *cardo maximus* tiré du nord au sud, le *decumanus maximus* tiré de l'ouest à l'est. Théoriquement le forum se plaçait au point d'intersection de ces deux lignes.

afirmă că întemeierea cetății datează dela acesta (614 în Chr.). Iată adevărul istoric.

Caracterele civilizației etrusce la Roma

Etruscii au dat Romei caracterul de *cetate*. Dintr'o figă de sate sărăcicioase, ei au știut să facă un oraș înfloritor care avea să stăpânească mai târziu prin armele sale întreaga Italie.

Nu ne-a rămas nici un monument de pe vremea regilor etruscii. Tradiția ne vorbește de zidul lui Servius Tullius și de *Cloaca maxima*. «Cei trei regi etrusci care s'au succedat, au pus în serviciul Romei, geniul constructor al rasei lor. În momentul expulsării lui Tarquinius Superbus, *Cloaca maximă* de care era legat un întreg sistem de canale desăvârșite uscarea forului; forul ei însuși era o piață întinsă de formă regulată, înconjurată de prăvălioare și de porțice făcute pe un plan uniform¹⁾».

Cercetările arheologice au dovedit însă că *Cloaca maximă* așa cum o vedem astăzi, datează de pe vremea lui Augustus și că zidul atribuit lui Servius Tullius a fost construit după arderea Romei de către Galli. *Cloaca maximă* a existat pe vremea regilor, ea era însă un râuțel care trecea prin for.

În privința lucrărilor arhitectonice, arheologii sunt de acord să recunoască origina etruscă a *atriului* casei romane.

Știm după Titus Livius că pentru construirea templului lui Iuppiter de pe Capitoliu, Tarquinius Superbus a chemat lucrători din toată Etruria²⁾. Vedem cât de mare era influența etruscă la Roma.

D-nul Albert Grenier, profesor la universitatea din Strasbourg consideră vestita *lupoică de bronz* de pe Capitoliu — și aduce argumente serioase pentru aceasta — ca o operă etruscă de pe vremea Tarquinilor.

Etruscii au împrumutat alfabetul lor de la Grecii³⁾. Tot d-nul prof. Albert Grenier dovedește în lucrarea sa «Le génie romain dans la religion, la pensée et l'art» că Romanii au împrumutat alfabetul Etruscilor.

Titus Livius ne spune în istoria sa că în primii ani ai republicii, tinerii romani își făceau studiile în Etruria⁴⁾. Această țară a fost mult timp focarul culturii în Italia.

¹⁾ Alb. Grenier: *Le génie romain*: S'il est dans l'histoire une date qui puisse concorder à peu près avec cet événement, c'est celle de 611 à laquelle la tradition place l'arrivée à Rome de l'Etrusque Tarquin, fils de Démétrate Corinthien.

²⁾ Thédenat: *Le forum romain*, Hachette, Paris.

³⁾ Titus Livius: *Ab urbe condita, liber I, caput LVI* — Intentus perficiendo templo, fabricis undique ex Etruria accitis, non pecunia solum ad id publica est usus, sed operis etiam ex plebe.

⁴⁾ Tacitus: *Ann. liber XI, caput XIV* — At in Italia Etrusci ab Corinthio Demarato, Aborigines Arcado ab Evandro didicerunt; et formae hujus Latini, quae veteribus Graecorum.

⁵⁾ Titus Livius: *Ab urbe condita, liber IX, caput XXXVI* — Habeo auctores, valgo tum romanos pueros, sicut nunc graecis, ita etruscis iteris erudiri solitos.

Haruspicii, lictorii, gladiatorii sunt de origine etruscă. Haruspicii¹⁾ care ghiceau viitorul după poziția măruntaielelor animalelor spintecate, nu erau recunoscuți ca preoți de stat, dar se bucurau de o mare reputație la Roma. Luptele de gladiatori înlocuiau la Etrusci jefurile omenești făcute în cinstea zeilor și a morților. Iată deci originea jocurilor cu care se delectă poporul roman, pe vremea împăraților.

Sfârșitul dominațiunii etrusce la Roma

Imperiul etrusc se mărginea spre miazăzi cu râul Silarus și cuprindea Latium și Campania. Sudul Italiei, către care se îndreptă puterea Etruscilor, era însă în stăpânirea Grecilor. Aceștia au căutat să opună rezistență expansiunii etrusce.

Infrângerea Etruscilor la asediul orașului Cumae, e începutul decăderii marelui lor imperiu. Grecii au luat ofensiva, și au reușit să răscoală populația latină nemulțumită de dominațiunea etruscă. Tarquinius Superbus, regele Romei, care era dușinănit de patricieni, a fost silit să fugă (509 în. Chr.).

Am văzut din acest articol, rolul Etruscilor în întemeierea cetății eterne. Sălbaticii locuitori latino-sabini din Septimontium, după primirea civilizației etrusce, au putut să se ridice deasupra celorlalte popoare din Italia. Întăriți în puterea lor cetate, ei au dominat întreaga peninsula Italiană și după o serie de lupte crâncene, au reușit să îndeplinescă ceea ce Etruscii nu isbătiseră să facă: unitatea Italiei. Romanii aveau să se arate mai târziu demni continuatori ai civilizațiunii etrusce, prin organizarea provinciilor cucerite.

VALERIU PAPAHAĞI

Izvoare de energie

Caracterul științific și industrial al timpurilor moderne se confirmă din ce în ce mai mult; neconținut descoperirilor din cele mai geniale, mașini noi, cari mai de cari mai ingenioase apar la lumina zilei: mijloacele de acțiune ale omului contra naturii se înmulțesc, se perfecționează pe zi ce trece.

Născută din nevoia de a produce omului un efort superior propriilor lui forțe, mașina a fost la început foarte simplă: o ramură încovoiată îi servea de arc, un plan înclinat îl ajuta la ridicarea unei pietre; iată primele mașini de cari s'a servit omul primitiv. În antichitate și în evul-mediu, mașinile n'au luat o dezvoltare prea mare: piramidele E-

¹⁾ Haru—măruntaie, cuvânt de origine etruscă,

giptului, irigațiile Nilului și alte construcții ce ne-au mai rămas, ne sunt mărturie vii ale timpurilor în care energia animală formă baza civilizației: sclavii, dobitoacele și puținele mașini ce le posedau, acestea erau mijloacele tehnice utilizate la crearea acestor opere cari și azi ne uimesc, gândindu-ne numai la munca obositoare și energia pierdută pentru savârșirea lor.

Grație a două descoperiri din secolul 18-a, omenirea intră într-o nouă fază, e pe pragul de tranziție dela vechea la noua civilizație. Utilizarea puterii aburului și a electricității, acestea sunt mult binecuvântatele descoperiri ce au revoluționat omenirea, scoțând-o din întunericul în care fusese aruncată atâta veacuri. Cu aceste descoperiri, industria umană e în posesia unor noi și puternice ajutoare, a căror principii difera cu totul de acelea ale mașinelor pur mecanice. Ele au avut ca consecință imediată, simțirea nevoii de a se exploata subsolul, în căutarea combustibililor, fără cari ele n'ar fi putut fi utilizate. E drept că și în timpurile anterioare acestei epoci de revoluție a industriei și a științei în general, diferitele combustibile erau cunoscute și întrebuințate într-o măsură foarte redusă, fiind dat faptul că necunoscându-se diferitele mijloace de transformare a energiei, ele nu puteau avea, în consecință, importanța covârșitoare ce o au azi. Până acum o sută de ani chiar, cărbunii n'aveau pentru Anglia decât o mica importanță economică, pe când azi prosperitatea ei e în mare parte datorită bogatelor mine de cărbuni ce le posedă. Nevoile industriale înmulțindu-se pe zi ce trece, evident că combustibilele se vor împușina cu timpul, și va ajunge un timp în care ele vor fi complet consumate. Câteva statistice dinainte de războiu confirmă acest lucru, stabilind chiar data când această criză, va avea loc. Cifrele pe care ni le indică ele, sunt într'adevăr îngrijitoare și ne fac să ne gândim serios, dacă nu la viitorul nostru, totuși la cel al urmașilor noștri. Astfel serviciul geologic din Statele-Unite găsește ca rezervele de cărbuni existente în lumea întreagă ar fi de 3.603.000 milioane tone, care — fiind seama, cum am zis de nevoile crescânde ale industriei, — nu vor ajunge decât pentru o perioadă de 350 ani. O altă statistică mai optimistă emisă de congresul internațional de geologie din Torenta (1911) evaluează rezervele de cărbuni la 7.397.939

mil. tone, cifră care totuși nu ne poate liniști pe deplin. Încât privește *turba*, ea ar echivala cu 100.000 mil. tone carbuni, pe când cele 4.000 mil. tone de *petrol* nu vor mai satisface nevoile industriei decât foarte puțin timp. *Gazele naturale* nu pot fi de asemeni considerate ca o rezervă sigură pentru viitor, întâiu prin faptul că ele nu pot fi bine captate, apoi, după cum ne spun geologii, ele se vor epuiza peste câteva decenii. Cât despre *combustibilii vegetali*, pădurile, avem și mai puține speranțe, căci stărpirea lor va însemna secarea altor izvoare de energie foarte importante și utile propășirii economice a unui stat.

Se poate ca geologii să se fi înșelat în prezicerile lor, după cum ne dovedesc însăși cifrele diferitelor statistice, dar totuși ne preocupă întrebarea dacă acești combustibili amenință să dispară, la ce se va reduce industria, civilizația, omenirea din zilele noastre?

Cele câteva secole în cari omenirea se va mai putea folosi de aceste bogății ale solului, constituie în mersul repede al omenirii o clipă, un nimic. Ce va deveni ea după dispariția acestor bogății atât de utile? Vom reveni iar la timpurile vechi, când pentru a produce ceva, vom fi nevoiți a recurge la rudimentarele mașini și unelte ale strămoșilor noștri, vom reveni iar la condițiile primitive de trai în cari omenirea a trăit atâta vreme cât eră încă în fașe?

Dar în afara de izvoarele de energie menționate mai sus, Natura ne mai pune la dispoziție și alte izvoare de energie, de energie cinetică: *forțele naturale*. Astfel puterea vânturilor și a apelor, a fost utilizată de către cei vechi în vederea mișcării morilor și a corăbilor. Dar totuși, din lipsa mijloacelor tehnice, aceste forțe naturale cari pe lângă altele erau și foarte capricioase, n'au avut decât o importanță redusă; azi însă ele vin de iau locul de întâietate în dezvoltarea omenirii. Astfel puterea aburului și a gazelor comprimate (mașini cu explozii) rămâne cu mult în urmă utilizării energiei electrice provenită din căderea apelor și care pe lângă altele mai are și avantajul de a fi ușor transportabilă și divizibilă. Si câte întrebări n'are azi electricitatea! Telefonul, telegrafia fără fir, radiofonia și celelalte fenomene analoge ce constituiesc factorii cei mai însemnați al civilizației moderne, lumina: încălzitul, electro-chimia, electro-metalurgia, și mai ales

tracțiunea electrică care tinde spre o dezvoltare gigantică, toate acestea nu sunt decât o parte din formele sub care energia electrică e utilizată. Iată deci cum carbunele și celelalte combustibile încetează de a mai fi furnizorii principali de energie, cedând locul lor unui nou concurent ce se impune prin numeroasele avantagii ce le prezintă, *huilei albe*. Ne putem face o idee despre felul cum înlocuiește huila albă pe cea neagră, gândindu-ne că, numai căderile de apă dela Niagara produc a zecea parte din energia pe care ar produce-o toate minele de carbuni existente! În timpul din urmă în Anglia și în Franța s'a urmărit captarea energiei produse de fluxul și refluxul oceanelor și mărilor. Aceste încercări au fost încoronate cu succes mai ales în Anglia, unde prin bararea golfului Severn s'a putut acapara o energie de aproape 500.000 H. P.

O altă formă de energie naturală, a cărei utilizare n'a ajuns însă la perfecționarea și deci la importanța energiei hidraulice, este vântul, curentele de aer. În vremurile vechi aceasta era forța naturală cea mai întrebuițată, cea mai importantă, mișcând corăbiile, punând în mișcare morile de vânt, funcții pe cari de altfel le îndeplinește și azi.

În timpurile din urmă vin de se mai adaogă și unele perfecționări aduse mașinilor asupra cărora acționează curenții de aer. Astfel un inginer Flettner, dând jos catargurile și pânzele unei corabii „Backau“ a introdus un nou sistem de acțiune a vântului, care se compune din apăsarea pe care o exercită vântul asupra unor cilindri verticali, ce se învârtesc cu iuțeli regulabile.

Pe când la corăbiile cu pânze, intensitatea și direcția vânturilor necesitau o întindere variată a pânzelor, la vasul Flettner acest inconvenient este înlăturat, iuțea și sensul de mișcare a cilindrilor fiind acei ce hotărăsc mersul corăbiei. Afară de acest avantaju ce îl prezintă acest sistem, el dă vasului o iuțea destul de mare, chiar atunci când forța vântului este slabă. În ultimul timp s'au făcut încercări de captarea vântului pe uscat, tot prin sistemul de cilindri de mai sus, experiențe cari prin reușita lor, confirmă însemnătatea acestui factor natural pentru industria viitoare.

Dacă acestea au fost izvoarele energetice pe cari omul le folosește până în timpul de față, totuși omul în dorința și stăruința de a se scăpa de lanțurile cu care îl în-

cătușază Natura, a încercat și încearcă mereu acapararea și utilizarea altor forme de energie, cari se pierd fără a fi folosite de nimeni.

Astfel acum câteva decenii savantul francez Mauchot reluând exemplul experienței lui Archimede, care printr'un sistem de oglinzi a dat foc flotei romane care asedia Siracuză, a reușit prin niște aparate de concentrare și divizare a razelor solare să utilizeze *energia solară*. Inceputul l-a făcut fierbând niște carne într'o tîngire încălzită prin aparatele astfel construite, ca mai târziu aceleaș aparate să puna în mișcare un motor care comandă el însuși o mașină de tipar. Procedeeul lui Mauchot fu urmat de alți ingineri, printre cari acum vre-o 20 de ani un oarecare Shumann din Filadelfia construi și puse în mișcare un motor solar mult mai perfectonat, și după modelul căruia se afla și astăzi în Egipt câteva uzine solare. Neapărat, ca orice început, rezultatele obținute nu pot fi din cele mai mulțumitoare; se prevede însă că dificultățile ce le întâmpinăm vor fi ușor și în curând înlăturate și atunci, dacă am putea captă toată căldura pe care ne-o trimite soarele, vom fi în posesia unui perpetuu și imens izvor de energie, reprezentat prin enorma cifră de 25.500.000.000.000 HP!

Un alt izvor de energie tot atât de important, ar fi energia produsă de *căldura pământului*. Ținând seama că temperatura pământului se urcă cu 1° C pentru fiecare 33 m adâncime, și știind că raza pământului la ecuator e de 6377,4 km. reese că temperatura din mijlocul globului ar fi de aproape 200.000°. Se înțelege deci de ce importanță capitală ar fi acumularea acestei cantități de căldură radiată de pământ.

Un alt izvor de energie către care omenirea și-a îndreptat privirile din timpurile cele mai vechi, este *electricitatea atmosferică*, descărcările electrice. Dacă Franklin a izbutit să astâmpere, să pue frâu trăznetelor ucigătoare, nu se va putea oare ajunge la utilizarea acestor fenomene energetice cari se pierd zadarnic? Dacă omenirea va reuși să pună mâna și pe această comoară a cerului, s'o smulgă de pe înălțimile Olimpului și s'o utilizeze pentru nevoile ei zilnice, atunci acest eveniment va însemnă de sigur un mare progres în știință, va însemnă

realizarea unei probleme pe cât de frumoase și utile pe atât de grele însă.

Enumerarea izvoarelor de energie probabile, nu se oprește numai la cele câteva enunțate mai sus... Așă Sir William Ramsay vede în radiu un nou și bogat izvor de energie, în timp ce celalt mare chimist cu renume mondial, Sir Oliver Lodge, evaluează la cifre fantastice puterea eterului; care constituie pentru el cel mai mare și nesecat izvor de energie.

Se va ajunge însă vreodată la realizarea visurilor și dorințelor ce frământă mințile omenestii?

Să nu ne grăbim să dăm un răspuns nefavorabil acestor încercări. Să privim puțin în urma noastră și vom vedeă cum o mulțime de lucruri cari păreau irealizabile, azi ne par niște fleacuri. Cine ar fi crezut că, plecând dela așa zisele experiențe ale lui Thales din Milet să ajungem la desvoltarea pe care a luat-o azi electricitatea?

Crezut-a omenirea vreodată în înfăptuirea încercării nenorocoase ale lui Icar și Dedalus de a zbură prin văzduh? Bănuit-a cineva oare ca omenirea să iă o astfel de desvoltare giganțică la care a ajuns astăzi?

Să privim deci și noi încrezători în știință, în al cărui viitor ne vom vedeă visurile noastre transformate în fapte așa cum în zilele noastre s'au realizat visurile străbunilor noștri!

GEORGE VANCE

Dintre martirii marilor descoperiri

Christofor Columb

Din tinerețea mea călătoreș pe ape, am continuat să cutrec mările până la adânci bătrânețe. Aceasta este arta pe care trebuie s'o urmeze cei ce vor să cunoască secretele lumii acestuia.

Ch. Columb

Columb s'a nascut în Geneva în anul 1436; eră fiul unui dărăcitor de lână, care abea putea să-și întreție familia cu câștigul meseriei sale.

La vârsta de patrusprezece ani, Columb a fost dat

sub comanda unui căpitan de corabie, ca să fie introdus în breasla marinarilor. Astfel așa de tânăr a început să facă călătorii prin toată lumea cunoscută pe vremea aceea. După mai mulți ani se stabili la Lisabona unde s'a căsătorit cu fata unui navigator iscusit, cu Felipa Monis de Palestrello. Aci la Lisabona a început să studieze și să desemneze hărți în scopul întreprinderii unei călătorii care să immortalizeze numele său. El nu se gândia să descopere lumi noi ci să găsească prin Oceanul Atlantic un drum mai scurt spre Indii, să găsiască după propria sa expresie: Orientul prin Occident.

Christofor Columb era sărac, iar planul său era uriaș. Ne având mijlocul de a întreprinde pe socoteala sa această călătorie, s'a adresat orașului său natal spre a cere ajutoarele necesare, dar a fost refuzat. Ceru atunci ajutor regelui Portugaliei Ioan II. Acesta supuse planurile lui Columb unui consiliu format din celebrii cosmografi ai țării care însă a dat o sentință negativă.

Ioan II a cedat un moment în fața insistențelor lui Columb și a unui om învățat și iubitor de progres anume Pedro da Noronha, și a trimis o corabie sub comanda unui căpitan de marină. Expediția nu a reușit, fiind întâmpinată la patru zile după plecare, de o furtună care a obligat-o să se reîntoarcă. Rezu'tatul acesta a făcut pe Ioan II să goniască de la curtea sa pe Columb.

Columb s'a reîntors la Geneva și aci ceru pentru a doua oară ajutorul, care iar i se refuza.

În acest timp marele navigator ajunse într'o mizerie neagră. Soția sa muri lăsându-i un băiat de unsprezece ani pe care neavând cu ce să-l întreție l-a dus la o mănăstire de franciscani din Andaluzia. Aci la mănăstire Columb făcu cunoștința cu călugărul Perez de Morchena, care având influența la curtea regală a Spaniei, îi înlesni o audiență la regele Ferdinand. Regele Ferdinand, întrevăzând în vastul plan al lui Columb, mijlocul de a rivaliza gloria martimă a Portugaliei.

Suveranul spaniol supuse la rândul său planurile judecării unui consiliu reunit la Salamanca și formați din călugări erudiți și mari demnitari ai bisericii, cari însă au luat în batjocură pe Columb spunându-i că nu cunoaște nici vechiul și nici noul Testament. Cum pot să

existe oameni dincolo de ocean? ziceau ei, aceasta ar însemna că nu toți oamenii se trag din Adam, apoi pământul nu e sferic ci ca un disc care plutește pe ape.

Fără ca să se descurajeze, marele cerșetor scrisese atunci regelui Angliei dar iarăș în zadar.

În 1492 mulțumită unui cleric francez Louis de Saint Angel, el obține o nouă audiență la curtea spaniolă, unde pledează cauza sa atât de calduros încât regina Izabela îi promite ajutorul pe care l-a cerut douăzeci de ani în șir. Columb plecă din portul Palos la 3 August 1492 cu trei corăbii. Era în vârsta de cincizeci de ani, vârsta în care mulți își termină cariera, el abea o începea!

După șapte zeci de zile de plutire, în care timp el a avut de luptat atât cu marea cât și cu superstiția marinarilor săi, văzând pentru prima oară țărâmul pe care îl credea al Indiilor. Prima insulă pe care a pus el piciorul a numit-o San-Salvador, apoi a debarcat rând pe rând în Cuba, Hispaniola (azi Haiti) unde a construit un fort în care a lăsat câțiva oameni. S'a reîntors după aceasta în Spania.

Ecoul produs de întoarcerea sa a fost imens.

Nu se mai așteptă ca cele trei corăbii să se reîntoarcă. A fost primit cu manifestațiuni uriașe, poporul se îngrămădi pe străzile pe care le străbatea.

La palat după ce a terminat de povestit peripețiile călătoriei, regele și regina împreună cu toată nobilimea și marinarii lui Columb, au căzut în genunchi și toate vocile s'au unit cântând un Te-Deum.

La 27 Septembrie 1493. Columb întreprinse a doua expediție formată din patrusprezece corăbii și trei vase mari, un număr însemnat de nobili, plecați să se îmbogățiască și 1.200 de oameni. Această expediție a descoperit Guadelupa, Jamaica și San Domingo.

Din această expediția Columb se întoarse numai cu 225 de oameni și 30 de indieni restul a fost decimat de boli. Aceasta a făcut ca primirea să-i fie foarte rece.

Cei plecați să se îmbogățiască, cari au scăpat de moarte, s'au reîntors bolnavi și mai săraci de cum plecaseră. N'au întâlnit nici o urmă de civilizație, nici o urmă de prosperitate, peste tot i au întâmpinat numai boalele.

După cinci ani Columb întreprinse a treia expediție.

a descoperit de data aceasta țărmurile Continentului american, însă a trebuit să se lupte cu cei lăsați la San Domingo cari se revoltaseră.

Columb trimise, atunci, regelui Ferdinand o scrisoare prin care îi cerea trimiterea unui magistrat și a unui judecător. Regele, însă influențat de intrigile de la curte, trimise pe Don Francisco de Bobadilla ca guvernator al țării noi. Acesta cum ajunse la San Domingo puse pe Columb în lanțuri și-l trimise în Spania. Pe drum comandantul corăbiei voi să-i scoată lanțurile, dar el se opuse zicând: „Le voi paștra ca un monument al recompensei acordate pentru serviciile mele”. În Spania însă, a fost pus îndată în libertate de către protectoarea sa, regina Izabela.

Columb eră abătut și desgustat „Lumea m'a atacat în mii de lupte, scriă-el, și eu am rezistat la foarte până astăzi când nu mă mai pot apăra nici cu armele, nici prin prudență. Cu câtă barbarie ea m'a aruncat la fund!”

La 1505 după moartea protectoarei sale, el murit în mizerie, în vârstă de șaizeci și nouă de ani, zicând „ca și Isus pe cruce”. „Doamne în mâinile tale îmi încredințez duhul”.

Astfel a murit acest martir al explorațiunii. Dacă contemporanii au voit să-i înjosiască renumele, recunoștiința omenirii la ridicat cu cinste acolo unde de la început trebuia să stea. Posteritatea salută pe acest cuceritor care a ridicat vălul înapoia căruia se ascundeă jumătate din pamântul nostru.

Christofor Columb poate fi considerat ca expresia vie a secolului XV-a, epocă unică în istorie, timp în care toate eforturile se îndreptau către un țel determinat spre care nenumărații navigatori se aruncau ca conduși de un singur gând, de a cuceri globul terestru.

VICTOR ALEXANDRESCU

Simbolismul

Într'un târziu apare în Franța, un germen de gândire nouă, un impuls spre o altă înțelegere a vieții și a artei. Eră un ideal înfiripat înapoia celor din urmă licăriri ale unei tradiții stinse. Eră vremea când s'a sfărâmat un tre-

cut ce va rămâne însemnat pururi în ogoarele literaturii de pretutindeni. Romanticismul și-a consumat întreaga putere de viață și acum a murit prin însași darnicia lui. Nu mai eră de mult în ritmul vremii. Sentimentalismul unui romantism declamator, părea tuturor, fals și prea exterior. S'a încercat o reacțiune prin poezia parnasiană, rece, severă, și impersonală. Nu a prins. Totul era fad, sterp; nearmonic cu suflul simțirilor noi.

Din zări se conturează o poezie lăuntrică, imprecisă, ciudată, asemeni unei fantoze în miez de noapte. Eră simbolismul ce devine insinuant, ce ametește. Urmează confuzii, revolte, un proces al poetului Charles Baudelaire, se înving prejudecăți tradiționale, și înfine se înalță cetezător și mândru,—poezia nouă.

„Simbolismul este de natură mai specifică: e adăncirea lirismului în inconștient, Pornind din inconștient, izvorând din lumea instinctelor, e mai mult de domeniul fiziologiei decât al psihologiei”.

Simbolismul rămâne poezia interiorului, a unor stări sufletești vagi, nelămurite, tainuite adânc și cari stări — însuflețite în ritmuri cât mai sugestive, în versuri ce deșteaptă simultan fondul muzical al sufletului, — trezesc în noi farmecul, fiorii unor simțiri vagi nesfârșite.

Poesia nouă ne lasă să întrezărim să presimțim totul. Nu precizează ci te lasă să precizezi. E o poezie de colaborare a poetului cu cititorul. E întovărășirea de simțiminte străine, cari prin imprecis, prin înconturul lor, pot fi alăturate

„In simbol — ne spune Maeterlinck, — poetul este mai mult sau mai puțin puternic nu în proporție cu ceea ce face el însuși, ci în proporție cu ceea ce izbutește să se facă de ceilalți (cititorii)”. Poetul sugerează creația iar cei ce-l înțeleg o desăvârșesc întregind-o.

Simbolismul tinde să desgroape în noi nu sentimente puternice, precise, ca în poezia clasică, romantică și realista — ci simțiri năbușite, de-abia șoptite gândului de suflet. Nu adâncimi de sentimente, ci învaluii discrete și pierdute. Totul pare depărtat, zvonuri risipite de fluturarea vântului. Și de aci, de înțeles muzica intimă a poeziei simboliste.

O cât mai apropiată înlanțuire a fondului cu forma. Și doar muzica ne poate sugera mai perfect vagul, nedefinitul.

Paul Verlaine, pretinde poeziei să fie învaluită în muzică; să fie o îngănare de melodie și de vers.

Arta veche unește însuleșitul cu neînsuleșitul prea intenționat, încât da mai mult impresiunea paralelismului lor decât a contopirii lor depline. Ea pare că conturează hotarele realului și a fanteziei.

În poezia nouă, această apropiere o realizează simbolul care prin esență, prin inconturul său, evocă și nu definește, sugerează și nu precizează. Poezia veche te-a păstrat în realitate, cea nouă te înalță în adâncuri. Purtat de ea, plutești, te pierzi, și te'nfiori. Sa nu încerci s'o judeci. Simbolismul nu se talmăcește ci se simte.

Simbolismul ca orice arta nouă, s'a ridicat și împotriva încătușării creației. Gândirea trebuie să pornească liberă, să stăpânească forma, să depășească totul. În drumul ei să nu fie stingherită de nimeni. Sensibilitatea poetului nu trebuie îngrădită în strofe stereotipe, în ritmuri anumite, oficiale.

Simbolismul revendică proclamarea individualității în gândire și libertatea desăvârșită de exprimare. Simțirea poetului să fie liberă ca zborul unei ciocârlii spre soare.

Simbolismul cere un vers fluid, muzical, un vers care să se apropie cât mai mult de un înțeles sufletesc. Sa se împerecheze cu muzica și să sugereze. Nevoia sugestiei impune imagina, alt element necesar poeziei noi.

Simbolismul e poezie care reclama cel mai mult o rafinare a sensibilității. Nu o poți pricepe cu creierul ci o înțelegi cu sufletul. E poezia cântărilor străine, depărtate, „purtate în mlădierea zborului de păsări ce vin din marginile albului fiord, și se îndreaptă'n grabă în făruri în cari își râde și soarele și vieța.”

E poezia pribegilor „cu ne'nțelese avânturi“, cu iubiri sfârșite, ce preamăresc clipa de azi; iubiri ce se pierd odată cu clipa.

Poezia nouă e a simțurilor și a sufletului. O simțire nouă, ciudată, păgână, te cuprinde, te înabușă, dar care-l totuși și a ta.

SABSE SEBASTIAN

Panait Istrati

Există credința că autorul interesează mult mai puțin, poate chiar deloc; ceea ce ne interesează e opera lui. Voesc să arăt că această părere are excepțiile ei și iată că mă folosesc de un caz actual cazul lui Panait Istrati. Cine este acest Istrati? Pentru literatura cred că l-aș defini mult mai bine spunând că este omul durerii, omul care suferă, un revoltat; decât dacă aș arăta starea lui socială sau poate geneologia neamului său. Mi-am propus să arăt că există excepții, când autorul, viața sa sunt într-o strânsă armonie, într-o strânsă legătură cu opera, pe care o crează, și mă folosesc de persoana unui literat de seamă, la care opera se confundă cu sufletul său, cu gândirea și sentimentele sale, născute și ele în vâltoarea unei vieți, unui mediu oarecare, anume cel al vagabonzilor, al proletarilor, al acelei clase, care formă și formează poate și azi, o nație aparte, existând peste tot și creiată de nedreptățile sociale. Maxim Gorki inspirat din această pătură a societății a scris operele cele mai celebre, a reușit prin talentul său de-a pătrunde, să ne miște numai prin farmecul povestirii sale. Amin-tese numai câteva serii, care vor pune mărturie: „Makar Cuidra“, „Căsoșatul“, „Konovalov“, „Scene din viața vagabonzilor“, „Mama“ și alte multe toate culese în mijlocul societății așa numită decadentă. La numele lui Gorki trebuie să ne amintim pe Gorki al României, pe Panait Istrati. Acest veșnic călător, cercetător, idealist prin naștere, omul care înțelege viața mai diferit de burghezul orașelor moderne, este Istrati. El scrie numai ce-a trăit, ce-a suferit intens, a scris deci viața sa, căci ea este numai durere și suferință. La șapte ani ajunge pe băncile școlii primare, dar sângele care curge în vinele sale nu se poate obișnui cu mediul sever, el dorește libertatea, viața liberă și vi-sătoare. Iese din această școală — cu buna voință a directorului Moiescu la vârsta de treisprezece ani. Ce să facă? Sărăcia îi dictează să se facă slugă; el „l'enfant de la forêt“ (în „Oțelul Anghel“) trebuie să jefiască tot ce are mai scum, libertatea sa. Și suferă și aci în slujba cărciumarului Kir Leonida, mâncare papină, mină murtă, timp liber o zi la Crăciun și alta la Paști; dar dorința de viață, care suburdă în ființa lui, se pierde în fundul unui dicționar, jertfându-se pentru scumpa lui mamă, o spălătoreasă în Brăila. Dar i-ajunge cuțitul la os și într-o bună zi fuge departe, la București. Viața mizerabilă și aci. În serviciul lui Gheorghe Chitescu și al lui Duculescu își trece timpul versificând suferința sa. Mai târziu îl găsim portar la un hotel din Lacul Sărat și acum își începe calea sa de scriitor și proletar. Scrie la „România muncitoare“ un articol intitulat „Un om cu scaun la cap (N. Iorga)“ același om, pe care mai târziu îl atacă cu înverșunare. După mai multe articole scrie în ziarul „Dimineața“ despre greva din Brăila, Mille îl face correspondent, dar nestatornic ca toldeana își părăsește repede postul trecând redactor la „România muncitoare“ alături de M. Gheorghe Băjor. Pleacă brusc la Paris, de unde se întoarce după trei luni, oprindu-se la Ploiești, legând prietenie cu Greca. În 1916 părăsește țara ce-a făcut până la 1921-nu știu, atunci în 1921 moare de foame, dar n

voește să primească bani dela ziarele socialiste din Paris la care colaboră. În 1922 îl găsim la Paris, după ce fusese la Nissa, unde întâlnește pe Ionescu (?) cărui-a arată corespondența lui Rolland. Pleacă în Elveția după ce scrie „Kyra Kyralina“. Această lucrare e tipărită în 1200 de exemplare în timp ce Istrati n'are ce mânca, meseria de fotograf neoferindu-i un mijloc de traiu. Târziu Român Rolland îl ridică acolo unde se găsește. Aceste rânduri de biografie le-am scris aici cu scopul de a ușura mult înțelegerea celor ce voru vorbi mai jos.

Înțelegeți că acest vagabond, care azi e la Brăila, mâine e la Paris, și n'a treia zi e în Egipt, n'a putut să ne dea altă operă decât povestirea lucrurilor, pe cari le-a văzut și simțit într'un mod cu totul ales și original în același timp tuturor celor ce duc altă viață decât cea de burghez, viața frumoasă a tinereții, entuziasă, liberă, viața de ideal. Operele sale de căpetenie sunt: „Kyra Kyralina“, „Oncle Anghel“ și „Trecut și viitor“ plus noua sa lucrare „Les Haidoucs“. După convingerea mea, „Oncle Anghel“ este mult superioară Kyrei. În amândouă există acea atmosferă atrăgătoare — a misterului — învăluit în haina moravurilor orientale. Îl vezi pe Andren¹⁾, copilul nevinovat, gingaș, curat la suflet, răsfățat, în mijlocul atmosferei orientale, care domnește în casa Kyrei. Doriința de a fi liberi ca o condiție de viață o găsim manifestată în povestirile sale alese: Cosma, Dragomir, Stavro. Ce este altceva acest haiduc Cosma, eroul briganzilor, brigand pentru cei ce asupresc, pentru Turci, erou al neamului pentru cei ce suferă? Este omul care confundă viața cu libertatea și acțiunea. Ceeace este frumos pentru Panait Istrati este că păstrează în opera sa ceva caracteristic românesc, în tot ceea ce scrie el, se simte sufletul românesc și cred că acesta este unul din meritele sale principale c'a înțeles că literatura românească trebuie să deuteze în concertul celorlalte literaturi prin ceea ce-i specific, original poporului din care a născut.

E ușor de văzut că operele românești care au căutat să imite pe cutare sau cutare scriitor francez sau au voit să fie în rândul unui curent literar anunțat de vre-o revistă străină n'au reușit, să ajungă să fie cunoscute și mai puțin admirate peste granițele țării noastre. Lumea pe care o descrie atât de viu Istrati, lumea din Brăila, au ceva original real, e ceea ce trebuia ea să se ridice la înălțimea la care se găsește. E de necontestat că operele literare ale lui Panait Istrati sunt cunoscute de aproape toți intelectualii Franței, cât și-ai altor țări, afară de România unde Istrati e mai puțin cunoscut. Insuși ziaru „L'action française“ foaia partidului monarhist francez cel mai violent și mai hotărât dușman al socialiștilor o prea mărit creația lui Istrati. Venind vorba de politică trebuie să se înțeleagă că ea n'are ce căuta în literatură sub nici un motiv, iar toate campaniile politice, pornite împotriva lui Istrati, sunt greșeli de neiertat, după cum de neiertat este greșeala de-a le fi răspuns. Ii fac mare vină acestui scriitor că a intervenit în polemică interesată adăugând articole de polemică nefolositoare marelui sale creații artistice. Recpmând celor ce nu-l cunosc să-l cetească cu atenție și vor vedea desertăciunea unor critici pătimate, căci pe noi ne înțe-

1) Adrien Zografu = numele său adevărat.

rează opera și omul iar nu părerile sale politice. Astăzi Istrati este un caz de actualitate care trebuie să intereseze pe toți intelectuali, cât și pe ceilalți cari se ocupă cu studii literare.

Inchei, deci acest articol cu conștiința mulțumită, vesel că literatura țării noastre se îmbogățește cu opere de valoare ca: „Kyra Kyralina“ și „Oncle Anghel“.

M. FINKELSTEIN

De ce?!

— „De ce, o Doamne! m'ai făcut
Să fii de lut, să calc pe lut
Să'ncerc vâzduhul să l mășor
Și tot pe lut să cad, să mor?”

De ce-al lăsat pe lume vânt
În largul mării când m'avânt
Corabia să mi poarte lin
La mal stâncos, la lut?... Ce chin!..”

În van întrebă copilul meu...
Ce vrei să-ți faci Dumnezeu,
Să schimbe întregul univers
Pentru-o plăcere sau un vers?

Pe mare n'auzi ciripit
Nu vezi nici crângul înverzît...
Pe mare nu-s semănători,
Isvor, oțte și păstori...

Miros îmbătător de flori
Și cântec de orvighetori
Și-o frumusețe ca de rai,
Pe mare și'n vâzduh tu n'ai.

— „E drept ș'aici e paradis
Viața-mi e feeric vis...
Oriunde as fi, tot în lut mor
C'aș-i lăsat de Creator...”

Mojit I. Mircea

Priveghetoarea

— Poveste —

În China cea întinsă, unde soarele arzător, domnește pretutindeni, pe un cer mai albastru și mai strălucitor ca safirul, unde mai întotdeauna s'au întâmplat lucrurile cele mai minunate din lume, trăia odată în vremurile de demult, într'un palat ca din povești așezat pe marginea lui Jan-Ce-Kiang, un împărat mare și vestit. Mâna sa de fier a supus popoare și spada sa multe morți a împărțit: Dar totuși fața sa era blândă, ochii erau mari albaștri și un păr alb cădea din belșug pe umeri. E de spus că atunci locuitorii din China nu erau ca cei de acum.

Și bucuria lui era prințesa Mya-san, cu ochii mari albaștri, cu sprincenele lungi negre, cu fața și mâinile albe ca laptele. Când zâmbea Mya, surădea și tatăl. Când era vesel unul era și altul.

Mya avea multe jucării, firește ca ori ce prințesă de soi, părul ei de aur era încununat cu o diademă de diamant, și calea era presărată cu aur, dar dintre toate jucăriile ei, una era dragostea ei, una o încântă mai mult, era o păpușică mică, ce semăna cu zâna florilor. Celia, căci așa se numea păpușa, vorbea ca și un om, zâmbea ca o prințesă și era îmbrăcată cu văl țesut din argint ca o zână.

Dimineața e caldă acolo, drumul este ispititor, păsările cântă și florile te îmbată cu mirosul lor. Era o zi de Mai, Mya își luă păpușica și încet, încet pe nesimțite se strecură afară, călcă încet, mergea pe vărfuri. Apoi se opri la marginea râului, mormurul lui o încântă și începu să se joace cu Celia.

Vântul adia dulce, în natură era farmec și poezie, și soarele privia cald în jos. Se auzi deodată un cântec încet, apoi mai tare, străin din altă lume. Mii de vioară, mii de harpe răsuna de odată, se vede că o priveghetoare se rătăcise pe acolo. Cântecul ei era ceva nou, nespuse de frumos, nespuse de dulce. Mya îl ascultă, transportată într'o altă lume, în lumea poveștilor. Dar vai păpușica mică și frumoasă îi alunecă încet din brațe, se lăsa tot mai jos, apoi ca o piatră se prăvăli în fundul râului.

Priveghetoarea se îndreptă către Mya, ochișorii ei mici și negri o priveau în față, apoi sbura făcu un pas, apoi altul și sări pe umărul ei, dar numai cântă atunci.

Și Mya se'nvoarse, păpușa ia-o de unde nu-i boboie de mărghitar i-ii înfloresc în ochii, ce se rostogolise, calde pe obraji triști și începuseră să plângă amar, și pot spune că toate plâneau cu ea. Brazil se mișcau, aplecându-se la pământ, soarele s'a întunecat și râul via sălbatec iar priveghetoarea tăcu.

— Tu vei fi jucăria mea de aci'nainte zise Mya tare și înveselindu-se. — Tu mică și drăguță străină, tu, da tu... pentru că din cauza ta mi-am pierdut jucăria! Și-am să te așez într'o colivie de aur cu pietre de diamant și-am să-ți dau să mănânci numai bonboane, iar tu să-mi cânti, da primești?

De ce se uită păsărică tristă la ea? De ce scutură din cap, ca un copilăș mic și încapățânat ca și când ar zice:

— Nu, nu vreau la tine!

Mya n'a ascultat-o era așa de fericită, totul îi surădea din nou și apoi fuga, fuga, fugi spre palat, se duse în odaia ei și așeză priveghetoarea în colivia făgăduită.

Dar ea numai cântă, aripile se sbuciumau se închideau se deschideau, ciocul ei lovia cu vrăjime în peretele fin lucrat cu pietre scumpe. Mya era însă fericită, fericită așa de fericită că isbucni într'un hohot prelung și s'globii de răs.

Iată că noaptea se lasă încet peste țînutul fermecat, ca un val negru și des, ultimi licăriri de soare, mai luminează, ca un tăciune aprins în depărtare, și luna mare plină, luna care râde și plânge se suie tot mai sus pe azurul întunecat al cerului.

Făclile nopții se aprind, să lumineze pământul ce și el pentru ele e o facție. În palat liniștea se lasă și mai mult, nu se mai aud cupele de cristal și zăngănitul vesel al talerelor de argint Mya vine să culce. Privirea ei se îndreaptă răzătoare către pasăre, și ochii ei o imploră să cânte.

Un cântec slab, un cântec de jale pornește din gâtul ei și se dăpană încet ca o poveste tristă nespuse de tristă. Mya am să-și spun o poveste, Mya a adormit cu mâinile pe piept, cu fața îndreptată spre răsărit. Un falfăit de aripi, lângă ea se lasă din sborul lui, îngerașul ei. Îl vede prin semn numai e vesel, el o privește gânditor apoi o ia de mână — Ai să mergem!...

— Unde, întrebă Mya care nu știa de ce îi venia să plângă.

— Vei vedea îi răspunse îngerașul, o apucă de mijloc deschise aripile mari albe sbură, pe geam afară. Zefirul cel parfumat îi conducea în țări mai depărtate.

— Aci ne oprim, prințesă Mya, glasul lui nu era blând, de data aceasta era poruncitor. Uită-te și vei vedea!... îi mai adăogă îngerul aspru. Erau într'o pădure, stejari bătrâni își aplecau și-și ridicau ramurile verzi, un foșnet ca un cântec suav, ca o poveste dulce se auzia.

Pe o ramură un cuib, și în el patru pușori mici și golași piuiau. Le era foame, dacă mămica lor nu era lângă ei cine să le fi dat de mâncare?

Și dacă vântul suflă mai rece, cere să-i încălzească?

Erau așa de mici, așa de slabi și trușușorii lor erau fără pene.

Nu puteau ei muri oare?

Mya văzî și înțelese, scena duiosă, îi mustră conștiința, acum de abia înțelese ea că păsările nu sunt jucăria copilășilor răsfățați și înțelese și cântecul trist al priveghetori.

Soarele sus pe cer, lumina puternic palatul. Prin fereastra deschisă raze calde pătrund.

Acuma sunt pe plapumă acum pe mâinile Myei și în sfârșit ajung pe obraz. Mya se scoală, face ochii mari, îi freacă cu mânușilele ei. Sunt roșii de somn. A dormit mult azi, mai mult ca de obicei. Nu mai stă la gânduri sare sprintenă din pat și se repede la colivie, o ia în mână și o deschide. Și când privighetoarea își ia sborul, Mya o privește, îndelung, până ce spațiul nemărginit a înghițit-o. E mai fericită ca ieri. N'am păpușe, dar sunt mulțumită că am făcut o faptă bună.

ANTON WLADIMIR PROLLO

La munte

Mircea împlinise 13 ani, și, cu toate acestea, nu ieșise încă nici odată afară din oraș. Până acum piciorul lui nu calcăse de cât pe asfalt sau pe granit, și nu cunoștea praful și pământul drumurilor dela țară. Până acum singura verdeață care îi alintase vederea fusese iarba pipernicită de pe marginile trotuarelor, castanii vestejiți depe alei, și cerceșii ce se cățarau pe o scărișoară de lemn, într'un ghiveciu de pe fereastra lui. Poate de aceea era el mărunț și pipernicit ca un fir de iarbă, poate de aceea fața lui se vestejise înainte de vreme, ca un castan în toamnă, poate de aceea era adus de spate, ca o viță tânără de cerceș.

Și acum, desbrăcându-se pentru a se culca, Mircea se gândia la munte, la verdeața placută vederii, la aerul proaspăt și datator de viață, la râurile reci ca ghiata și limpezi ca niște geamuri de cristal. Toate lucrurile acestea le știa el numai din auzite sau din cărți, căci nu le văzuse niciodată. Și cât ar fi dorit să le vadă! Luă în mână un pahar gros de cristal, și privindu-i apele cari jucau în umina slabă a lămpii cu petrol, murmură în sine: „Cum se poate ca un râu să semene cu paharul acesta?” Lipindu-și apoi fruntea de geamul aburit, care-i răspunse cu o sărutare înghețată, privi în strada întunecoasă. Pe marginea trotuarului, un castan plângea în vânt, ca o vioară într'o mână nepricepută. Din când în când se auzia căzând câte o castană, și Mircea îi ghicea din auz locul și parca o și vedea, cu fructul de cafea ieșind din închisoarea amară și ghimpoasă a cojii. Și rămase așa, privind în noapte la umbra cocoșată a castanului, dar gândurile lui alergau, alergau.....

Mircea era băiatul unor oameni săraci, bieți funcționari cărora lea deabia le ajungea pentru nevoile zilnice, așa că nu puteau procura fiului lor altă plăcere decât cumpărarea câtorva cărți pe an. Dar cea mai mare dorință a lui era să iasă, pentru un timp oricât de scurt, din orașul acela întunecat, cu zile cețoase, cu fum înecăcios de fabrici și să se ducă la munte. Aceasta era visul lui, idealul lui, pe care știa că n'o să și-l poată întruchipa din cauza lipsei de mijloace, dar totuș spera, și numai speranța îl făcea să poată suferi viața aceea închisă între cei patru pereți reci ai odăii sale.

Cea mai mare bucurie a lui era să asculte sau să citească descrieri de munte, sau, în orele libere, să alerge la gară, și acolo, în ritmul nepăsător al pistoanelor, să vadă cum plecau trenurile spre munte. Și când vedea la fereastra vagoanelor copii de seama lui, răzând de fericire îi venea să plângă de necaz să-i apuce de gât și să-i sugrume, sau să-i roage să-i povestiască ceva despre munte.

„Vreau să mă duc la munte”, hotări el, mângâind cu privirea clopoțelii roșcați ai cerceșului. Și, văzându-se în așternutul rece, adormi fredonând în gând: la munte la munte.

Poteca acoperită de un praf fainos șerpuiă până în vârful tapșanului smălțuit cu flori, fragi și afine. Pe covorul acesta se oprise Mircea, privind minunat la frumusețile ce i se desfășurau înaintea ochilor. Culese o afină și o strivi între degete. Mustul negru se întinse pe degete ca cerneala într'o zi de teza, iar coaja rămase tristă și turtită, ca o haina de doliu lepădată. Luă apoi o fragă și-i privi lung trupul grăslui, presărat cu o mulțime de pistrui. Când o strivi, carnea roșie și moale ca gelatina se fărâmiță și alunecă printre degete, răspândind în aer un parfum dulceag.

În pădurea de alături, vântul alergă din frunză în frunză, cântând o doină haiducească. Fagii scorburoși și incovoiați toți de un necunoscut Strâmbă-Lemne înalțau spre cer mulțimea lor de brațe schingiuite. Trunchiuri trăznite sau tăiate zăceau pe pământul vreamă, hrana sutelor de bureți și viermi. Câte o veveriță sperioasă pocniă din când în când alunele, păstrate de acum un an, arătându-și în răs-

timpuri blana de culoarea frunzei ruginite, de care abia se țineă o coadă mai mare decât ea. În depărtare topoarele trozneau surd în inima pădurii și a lui Mircea, care murmură întristat :

*Codrul, frate cu Românul,
De secure se tot pleacă
Și izvoarele își seacă :
Sărac în țară săracă.*

Sub răpa tăpșanului, printre stânci uriașe răsturnate în vale, pe sub chei întunecoase, curgea un râu cu dantelă de spumă în margini. Apele svăceau în maluri, ca o inimă în coaste, se încolăceau în jurul stâncilor, se învârtiau, se aruncau nebune peste stânci în văi înguste, se liniștau, se lărgiau, făceau ochiuri nemăsurat de adânci, dar atât de limpezi, că fundul parca ar fi fost numai la o palmă de adâncime. Pietricelele rotunjite de sarutarea neîncetată a apei, bolovanii acoperiți cu mușchii mătăsoși și lipicioși păstrăvii patați cu picături de sânge și de cer, totul se vedea ca sub un geam de panoramă, și Mircea putu înțelege de ce râul era asemuit cu cristalul.

Peste râu, în dosul pădurii și a tăpșanului, se întindeau munți, munți, șiruri nesfârșite de munți, cenuși sau albaștrui, turtiți ca niște praguri sau ascuțiți ca niște căciuli, stâncoși sau acoperiți cu iarbă, atâția munți ca Mircea nu mai putea să-i cuprindă în orizontul brațelor larg deschise, și-i venia să plângă de bucurie și de părere de rău.

Beat de fericire, mai îmbrățișă odată cu privirea munții, idealul lui înfăptuit, și căzu în genuchi, să sarute pământul, care era a lui, pentru că îl dorise atât de mult. Brațele-i strănsă cu lăcomie mănunchiuri de brândușe, buzele uscate de dorul sărutului se plecară, și.....

.....Mircea se trezi cu capul greu ca de plumb, cu mâinile încleștate în perna udă de sudoare. Vârtejuri amețitoare îi alergau prin cap. I se părea că patul s'a răsturnat cu picioarele în sus, ca un câine care așteaptă să fie mângâiat, că e îngropat de viu sub așternutul asudat, și că moartea nu vrea să vie, să-i dea desrobirea. I se părea că, gâtul nemai voind să-l ajute, capul îi căzuse greu pe parchet, și acum se rostogolă cu un zgomot înăbușit pe o scară nesfârșită. În fața ochilor vedea șiruri nesfârșite de munți,

întindea mâinile să-i atingă, dar fugiau; munți de sticlă, ce se spargeau ca bășicile de săpun, munți de humă, ce se scufundau ca o piatră în apă, totul îi trecea prin fața ochilor, lăsând în urmă întuneric.

Acum i se părea că el înșuș are un munte în spate, că seamănă cu o cămilă, și îi venea să râdă cu hohote. I se părea atât de caraghios că stă în picioare, că nu-și mai putu stăpâni râsul. Dar scoase un strigăt de groază când simți că dinții de fragi i se topesc în gură ca niște bonboane. Lovindu-se cu capul de colțul unei mese, i se pără că din craniu ieșea un sunet surd, asemănător cu al pământului turnat peste coșciug.

Sufletul îi eră apăsător de o greutate uriașă, și simția că în curând va cedă. Cercuri de fier înroșit îi strângeau fruntea ca ntr'o menghină. Inima isbiă cu putere în ușa coastelor, de par'c'ar fi vrut să iasă afară. Pieptul svăcniă iute și scurt, plămâni cereau aer. Duse mâinile la gât, rupse gulerul cămășii, și, scoborându-și brațul, lasă pe piept urma unghiilor, împurpurată de sânge. Nu mai știă nimic, nu mai vedea nimic. Răsuflarea i se acceleră, pieptul cerea tot mai mult aer. Vră să deschidă fereastra, făcu un pas, se învârti amețit în loc și căzu jos ca de plumb. Se auzi un șgomot ca de coardă ruptă, sufletul i se ușură de greutatea apăsătoare, un val roșu ca sângele îi acoperi ochii și inima încetă de a mai bate....

Când mama sa intră în odaie, speriată de strigătul lui, îl găsi leșinat, într'un lac de sudoare, iar din gură i se prelingeă încet un fir subțire de sânge. Târziu, când se trezi, își văzu părinții alături de pat, îi recunoscu, dar rămase încredințat că sunt niște fragi. Vră să-i întrebe ceva dar își spuse că ar fi o nebunie să vorbească cu niște plante. Totuș isbuti să murmure :

„Duceți-mă la munte“.

Când însfârșit putu într'adevăr să vadă muntele, când fu urcat pe țargă pe un tăpșan aproape la fel cu cel din vis, ceru să fie ridicat în picioare, cuprinse munții cu brațele în cruce, murmură câteva vorbe neînțelese și căzu cu fața în jos.

Când l-au ridicat, buzele-i albite de boală erau pline de pământ, de pământul căruia-i daduse ultimul lui sărut,

Festivalul liceului „Spiru C. Haret“

Citim în ziarul „Cultura Poporului“ Anul VI. No. 144 următoarea dare de seamă asupra serbării liceului „Spiru C. Haret“ din 12 Decembrie 1926:

Între puținele licee unde se muncește intens și prosper este liceul „Spiru Haret“. Și aceasta datorită numai muncii pe care o depune distinsul conducător al liceului, d-l Dimitrie Papadopol.

În ziua de Sf. Spiridon, fiind patronul liceului a avut loc o frumoasă serbare în sala teatrului „Carol cel Mare“. A cântat fanfara sub conducere a d-lui Bongard Leu.

D-l avocat Bosnieff Paraschivescu, membru în comitetul școlar, a evocat marea figură a lui Spiru C. Haret în lumina evenimentelor de astăzi. D-șă arată cum marele Spiru Haret, a contribuit la înălțarea României.

Spiru Haret, un mare iubitor al țărănimii, a căutat prin activitatea extrașcolară a preoților și a învățătorilor să ridice clasa țărănească.

Corul liceului sub conducerea profesorului V. Soloveanu a cântat frumos, de asemenea orchestra liceului sub conducerea d-lui Bădău.

Partea gimnastică a fost foarte reușită datorită profesorilor Gh. Boian și D. Florian.

Citim în ziarul „Lupta“, din 15 Decembrie 1925.

Ca în toți anii, liceul Spiru Haret și-a serbat în mod deosebit patronul (Sf. Spiridon). Festivitatea a avut loc Sâmbătă după amiază în sala Eforiei.

Ca de obicei, programul a fost foarte bogat și cu un caracter școlar mult mai pronunțat, Fanfara liceului, pusă acum sub conducerea d-lui locot. Bongardol a fost ireproșabilă și bucățile executate au fost mult aplaudate.

D. Bosnieff Paraschivescu a ținut apoi o interesantă conferință din partea comitetului școlar, vorbind despre Spiru Haret în lumina evenimentelor de astăzi.

Au urmat apoi jocurile naționale executate de elevi clasei a doua, iar corul liceului a executat sub conducerea maestrului Soloveanu câteva bucăți mult aplaudate.

Au urmat apoi patru numere de exerciții libere și piramide conduse de maestrul Boian, pentru care n'avem destule cuvinte de laudă.

Orchestra liceului, gimnastica suedeză condusă de profesorul Florian și un solo de vioară al elevului G. Stein au încheiat programul.

Publicul numeros care umplea sala a aplaudat frenetic întreaga producție, care a evidențiat odată mai mult munca desfășurată de direcțiunea și corpul didactic al acestei școli.

D. D. Papadopol, directorul liceului a fost obiectul atențiunii generate

Seara a avut loc la restaurantul Iordache o masă colegială la care au luat parte profesorii școlii, membrii comitetul școlar și câțiva prieteni ai liceului. Masa a fost prezidată de d. inspector general Beiu Palade.

Probleme rezolvate

1. Să se afle derivata funcțiunii:

$$y = \arctg \frac{\sqrt{2} \cos x \sin x}{\sin x - \cos x}$$

G. Vancei, VIII R.

Soluție dată de D-l Ionescu Dan, cl. VIII R.:

$$y' = \frac{1}{1 + \frac{2 \sin x \cos x}{(\sin x - \cos x)^2}} \times$$

$$\frac{2(\cos^2 x - \sin^2 x)}{2\sqrt{2} \sin x \cos x} - (\cos x + \sin x) \sqrt{2 \sin x \cos x}$$

$$y' = \frac{(\sin x - \cos x)(\cos^2 x - \sin^2 x) - 2 \sin x \cos x (\sin x + \cos x)}{(\sin^2 x + \cos^2 x - 2 \sin x \cos x + 2 \sin x \cos x) \sqrt{2 \sin x \cos x}}$$

$$y' = \frac{-(\cos x + \sin x)[(\cos x - \sin x)^2 + 2 \sin x \cos x]}{\sqrt{2 \sin x \cos x}}$$

$$y' = \frac{-(\sin x + \cos x)(\cos^2 x + \sin^2 x - 2 \sin x \cos x + 2 \sin x \cos x)}{\sqrt{2 \cos x \sin x}}$$

$$y' = -\frac{\sin x + \cos x}{\sqrt{\sin 2x}}$$

1. Se dă un patrulater A B C D înscris într'un cerc F

Prin A și B se duce un cerc oarecare F₁ ce taie pe C D în C' și D'. Prin C și D se duce un cerc oarecare F₂ ce taie pe A B în A' și B'. Să se demonstreze că patrulaterul A' B' C' D' este înscrisibil.

Gr. C. Moisil

Soluție geometrică dată de Gheorghiu Adrian, V R.

Pentru ca patrulaterul A' B' C' D' să fie înscrisibil, trebuie să avem:

$$\text{ungh. } A' + \text{ungh. } C' = 2 \text{ dr.}$$

$$\text{ungh. } B' + \text{ungh. } D' = 2 \text{ dr.}$$

Prelungim laturile D' A' și C' D', care se întretaie cu cercul F₁ în A'' și B''. Patrulaterul A'' B'' C' D' se înscrie în cercul F₁, deci avem:

$$\text{ungh. } A'' + \text{ungh. } B'' = 2 \text{ dr.}$$

$$\text{ungh. } B'' + \text{ungh. } D' = 2 \text{ dr.}$$

Din aceste patru egalități se deduce:

ungh. A' = ungh. A'', ungh. B' = ungh. B'', ca o nouă concluzie Considerându-le formate de dreptele A'' B'' și A B tăiate de secantele A'' A și B'' B; concluzia precedentă se transformă în:

$$A'' B'' \parallel A B$$

$$\text{apoi în arc } A'' A = \text{arc } A' B$$

$$\text{apoi în } A'' A = \widehat{B B''}$$

pentru că arcele cuprinse între coarde paralele sunt egale și la arce egale corespund coarde egale în același cerc.

Ducem $A B''$ și $A'' B$ și înlocuim concluzia prin:

triungh. $A O A'' = B O B''$; În adevăr avem:

ungh. $a =$ ungh. b , ungh. $c =$ ungh. d , dar trebuie să mai demonstrăm:

$\overline{A O} = \overline{O B}$, concluzie care se înlocuiește cu: triungh. $A O B =$ isoscel

Prelungind perpendiculara din F_1 pe AB va trece prin O pentru că este bisectoarea ungh. $A O B$, împărțind arcul măsurător acestui unghi în două părți egale (fiind rază perpendiculară pe o coardă, $A B$). Această dreaptă fiind și bisectoarea ungh. $A O B$ și înălțime, triunghiul $A O B$ este în adevăr isoscel.

Demonstrând aceasta se adevăresc toate egalitățile precedente.

Probleme propuse

1. Să se rezolve ecuația:

$$\lim_{\alpha \rightarrow x} \sum_{n=0}^{\infty} \frac{n+1 \cos(\alpha-x)}{\operatorname{tg}^{n+1}(2\alpha-x)} = \frac{2\sqrt{3}+3}{2}$$

Vancei Gh., VIII R.

2. În ce caz seria

$3 + 10x + \dots + (2n+3)(n+1)x^n + \dots$ este convergentă? Să se sumeze în acest caz și să se deducă și suma seriei:

$$\sum_{n=0}^{\infty} (2n+1)(n+2)x^n$$

N. Teodorescu, VII R.

3. Să se rezolve sistemul, în ipoteza că x , y și z sunt diferite de zero:

$$\begin{aligned} xy + x^2 &= x + y \\ yz + y^2 &= y + z \\ xz + z^2 &= x + z \end{aligned}$$

A. Păunescu, VII R.

4. Să se demonstreze că polinomul

$F(x, y) = ax^4y + bx^3y^2 + cx^2y^3 + dxy^4$ e divizibil cu $(x+y)$ și $(x-y)$ dacă $F(x, y) = F(y, x)$, x și y fiind diferite.

5. Într-o sferă se înscrie un octaedru cu muchia a , în această sferă, în sferă un octaedru, și așa mai departe. Să se găsească limita diferenței între volumele sferelor și octaedrelor.

6. Un con circular drept cu raza de 2 m., se taie prin 4 planuri paralele cu baza, așa fel încât să se formeze 5 conuri cu același vârf și cu raportul între două volume consecutive de $\frac{1}{8}$. Știind că cel mai mic con are volumul $\frac{3\pi}{512} m^3$, se cere înălțimea și raza lui.

Gheorghiu A., V R.

ERATĂ.—La problema D-lui Gheorghiu A., V R., publicată în numărul 4-5 al revistei noastre, s-a adăugat la enunțul problemei și următoarea dată: «aria zonei cuprinsă între cele 2 cercuri, fiind $50 \pi m^2$ ».